

■ Översikter och meddelanden

■ Utlåtande ang. sökande till anställning som professor i statsvetenskap med inriktning mot förvaltning vid Lunds Universitet

Inledning

Vid ansökningstidens utgång hade den rubricerade tjänsten fem sökande. En av dessa, docent Erik Amnå, har i november 2004 återtagit sin ansökan. De fyra kvarstående sökande till tjänsten är professor Katarina Eckerberg, Umeå, professor Axel Hadenius, Uppsala, docent Jonas Hinnfors, Göteborg, samt docent Mats Sjölin, Lund.

Vårt utlåtande består av en gemensam del där vi (i bokstavsordning) beskriver och värderar var och en av de sökande. Denna del innehåller också våra gemensamma ställningstaganden med avseende på frågan om den sökandes kompetens för den aktuella professuren. I varsin separat del rangordnar vi sedan de kompetenta sökande och motiverar denna rangordning.

Innan vi går till bedömning av de sökande vill vi göra några inledande kommentarer angående professurens inriktning. Följande sägs om denna i utlysningen av tjänsten:

Grundtemat i anställningens inriktning är att den offentliga förvaltningen är en aktör i den politiska processen och därmed spelar en stor roll i samhällsutvecklingen. Förvaltningens relation till statsmakterna och medborgarna är av

särskilt intresse. Politikens globalisering och övernationella beslut ändrar förvaltningens förutsättningar. Därmed aktualiseras frågor kring värden som politisk demokrati och offentlig etik.

Vår läsning av denna innehållsbeskrivning föranleder tre slutsatser. För det första ges professuren en specialinriktning mot förvaltning i den meningen att den offentliga förvaltningen står i centrum av intresset. För det andra bör studiet av förvaltningen i hög grad avse dess relationer med företeelser i omvärlden, både stabila sådana som statsmakter och medborgare, och sådana som representerar viktiga förändringar i vår tid som globalisering och övernationella beslut och vilka antas påverka förvaltningens villkor. Slutligen bör studiet av förvaltningen och dess omgivningsrelationer uppmärksamma värden som hänger samman med politisk demokrati och offentlig etik.

Vi kan här förutskicka att vi funnit att flertalet sökande har en ganska svag meritering med avseende på professurens specialinriktning. Med ett undantag är studiet av förvaltning en ganska eller mycket liten del av de sökandes meriteringsprofil. Vårt mest grannliga problem i detta utlåtande har därför varit frågan om hur svag denna meritering kan vara

och ändå anses uppfylla de krav som följer av det faktum att professuren givits en specialinriktning.

Gemensam bedömning av de sökandes meriter

Katarina Eckerberg

Professor Katarina Eckerberg (f. 1953) har en bred utbildnings- och yrkesmässig bakgrund. Hon har en jägmästarexamen (1980) och en licentiatexamen i skogs ekonomi (1986) från Sveriges Lantbruksuniversitet i Umeå, och en doktorsexamen i statsvetenskap (1988) från Umeå Universitet. Hon har arbetat för FAO i Italien, och varit tf professor i internationella relationer under ett år. Hon har varit gästforskare vid Cambridge University. Sedan 2001 innehar Katarina Eckerberg professuren i statsvetenskap, särskilt ofentlig förvaltning, vid Umeå Universitet. Sedan 2002 är hon prefekt vid Statsvetenskapliga institutionen.

Forskningsmeriter

Katarina Eckerbergs publikationslista omfattar 17 böcker och bokkapitel, 14 tidskriftsartiklar (varav 9 i internationella tidskrifter), 30 forskningsrapporter/pappers, samt 24 andra titlar. Med ansökan har insänts 12 arbeten, varav 10 utpekats som underlag för vår bedömning. De tio arbetena utgörs av åtta engelskspråkiga: en monografi (byggd på doktorsavhandlingen), en bok redigerad tillsammans med William M. Lafferty, två antologikapitel, och fyra tidskriftsartiklar, samt två svenskspråkiga forskningsrapporter. Flera av de tio skrifterna är skrivna tillsammans med andra.

Katarina Eckerberg menar själv att hennes produktion kan indelas i två huvudkategorier: en är empirisk och handlar om en bred uppsättning problem inom miljöområdet, den andra är "teoretisk-politikvetenskaplig" med tyngdpunkt i studier av beslutsprocesser.

Några av Katarina Eckerbergs viktigaste teoretiska arbeten faller inom området jämförande politik och förvaltning och avser särskilt dagordnings- och implementeringsproblem. Boken *Environmental Protection in Swedish Forestry* (1990) bygger på hennes licentiat- och doktorsavhandlingar. Syftet med studien är att "describe and analyse the implementation of environmental protection in Swedish forestry, especially with clearcutting operations" (s.3). I studien har valts en blandning av top down- och bottom up-perspektiven, framförallt uttryckt genom användandet av intervjuer (115 ip) med inriktning på målgruppers attityder och beteende. Variationer i miljöskyddets "performance", mätt med en rad indikatorer, söker författaren förklara med hjälp av flera variabler: avverkningsteknologi, skogsbrukets ekonomi, de implementerande aktörernas attityder och kunskaper, samt påverkan från miljörörelser. Det empiriska materialet består av ett stort urval "slutavverkningsfall" i fem län. Miljömyndigheterna analyseras och skogsmyndigheternas ofta tvetydiga roll i sammanhanget granskas kritiskt. I en intressant och detaljerad analys av tre fall som representerar olika grader av regel-följande dras slutsatsen att ingen enskild faktor kan utpekats som bestämmande för resultatet. Detta är också studiens huvudresultat. Boken innehåller också en jämförelse mellan svensk och amerikansk skogs- och miljöpolitik. Bokens internationella publicering får i sammanhanget ses som ett tecken på att det är fråga om

en intressant och originell studie där Katarina Eckerberg på ett fruktbart sätt har kunnat kombinera sina skogs- och statsvetenskapliga utbildningsbakgrunder. Forskningsinsatsen har också resulterat i flera artiklar i internationella tidskrifter.

I två senare artiklar från mitten av 1990-talet analyserar Katarina Eckerberg användningen av olika policyinstrument (regulativa, ekonomiska och kommunikativa) och studerar implementeringsresultaten vad gäller 'diffusa' vattenföroreningar. I artikeln "Policy Strategies for Reducing Nutrient Leaching from Agriculture and Forestry and their Local Implementation" (1995), författad tillsammans med Björn Forsberg, är försöken att bekämpa föroreningarna i Laholmsbukten, det studerade fallet. Samma studieobjekt finns med i en jämförande analys av implementeringsinstrument och -strukturer i sex olika fall från Norden och Baltikum: "Comparing the Local Use of Environment Policy Instrument in Nordic and Baltic Countries – The Issue of Diffuse Water Pollution" (1997). Slutsatsen är att 'soft measures', dvs. kommunikativa instrument såsom information och konsultationer är mest utbredda, särskilt i de nordiska länderna. Studien visar dock också att 'hard measures', dvs. legala instrument, ofta är 'soft' i praxis. Men i verkligheten kan, påvisas det, 'soft measures' vara ganska effektiva – om de kombineras med ekonomiska instrument. De hittills nämnda arbetena behandlar centrala förvaltningsteoretiska problemställningar med tyngdpunkt på implementeringsinstrument och målgruppsbeteende.

Flera av Katarina Eckerbergs publikationer är resultat av internationella och komparativa projekt. Hon har själv initierat en lång rad sådana studier av miljöpolitiken och dess genomförande. Fokus har legat på Norden, de baltiska länderna och

Ryssland, i det senare fallet handlar det om det sovjetiska arvet. Kapitlet "National and Local Policy Implementation as a Participatory Process" (1997), i antologin *International Governance on Environmental Issues*, är en diskussion av betingelserna för och betydelsen av folkligt deltagande i genomförandet av miljöpolitik. Artikeln bygger inte på eget empiriskt material utan har översiktskaraktär. Huvudvikten läggs vid den lokala nivån. I viss mån diskuteras skillnader mellan u- och i-länder. Det argumenteras för att decentralisering är viktig i miljöpolitiken. Den främsta slutsatsen är att utan inkoppling av de lokala intressenas perspektiv kommer nationell miljöpolitik att misslyckas eftersom genomförandet primärt bestäms lokalt. Kapitlet pekar också på betydelsen av incitamentsstrukturer och kunskap. Miljörörelser tilldelas en central roll.

Boken *From the Earth Summit to Local Agenda 21* (1998) har Katarina Eckerberg redigerat tillsammans med William Lafferty. Boken är ett av resultaten av ett europeiskt komparativt projekt som de båda tagit initiativ till, och som handlar om det lokala genomförandet av Agenda 21 efter Rio-konferensen. Katarina Eckerberg har tillsammans med Björn Forsberg och Per Wickenberg skrivit ett kapitel om Sverige, samt också författat inledning och konklusioner tillsammans med William Lafferty. Även om det blygsamt sägs att avsikten med boken är "to present initial descriptive reports" som en grund för vidare begreppsutveckling och teoretisering så bjuds på en analysram för fallstudierna som bland annat gör det möjligt att åtskilja genomförande av Agenda 21-initiativ från andra redan existerande insatser. Med hjälp av de åtta fallstudierna lyckas författarna utveckla mer precisa utvärderingskriterier för den lokala implementeringen av Agenda 21 och de kritiserar den

'överrapportering' som skett i bland annat Sverige och Norge. Det är författarnas tes att implementeringen av Agenda 21 utgör ett unikt laboratorium för studiet av externt initierade implementeringsprocesser på lokal nivå. Med utgångspunkt i de åtta fallstudierna delar Eckerberg och Lafferty in länderna i tre kategorier: "the pioneers" (Sverige, Storbritannien, Holland), "the adopters" (Finland och Norge), och "the late comers" (Tyskland, Irland och Österrike). Huvudtendensen är att den lokala implementeringen av Agenda 21 i hela dess bredd tenderar att vara bäst när den lokala autonomi är stor och miljöpolitiken varit tidigt etablerad. Tyskland och Storbritannien utgör viktiga undantag från detta mönster. Stöd från den nationella nivån och mobilisering av NGOs och andra intressenter ges också betydelse.

Kapitlet "Sweden: Progression Despite Recession" (2000) ingår i antologin *Implementing Sustainable Development*. Katarina Eckerbergs bidrag är den svenska studien i ett internationellt projekt som analyserar de internationella responserna i högt utvecklade länder på kraven på 'hållbar utveckling'. Det är en både insiktsfull och omfattande analys av utvecklingen i svensk miljöpolitik. Den visar bland annat på de svenska regeringarnas skiftande prioriteringar, analyserar resursallokeringen till området, undersöker de organisatoriska förändringarna i miljöpolitikens förvaltning samt kartlägger de växlande uppfattningarna av sambandet mellan miljöpolitiken, välfärdspolitiken och den ekonomiska politiken i den socialdemokratiska visionen om 'det gröna folkhemmet'. Katarina Eckerberg gör intressanta påpekanden om den begränsade och bara periodvis förekommande inkopplingen av medborgarna, miljöorgani-

sationerna och näringslivet i miljöpolitiken.

I senare arbeten har Katarina Eckerberg betydligt utvecklat indikator- och medborgarperspektiven i studiet av miljöpolitiken, bland annat i artikeln "The Use of Local Sustainability Indicators: Case Studies in two Swedish Municipalities" (2000), författad tillsammans med en doktorand, Eva Mineur. Med hjälp av tre aspekter – indikatorernas profil, funktion och den politisk-administrativa kontexten – konstrueras två idealtypiska system av hållbarhetsindikatorer: det medborgarorienterade och det expertorienterade. Med denna begreppsapparat analyseras det senaste decenniets insatser för hållbar utveckling i två städer, Stockholm och Sundsvall. Dessa använder sig av tre respektive två välbekanta indikatorsystem för hållbar utveckling, och prioriterar sin insats ganska olika. Inkopplingen av medborgare analyseras dels utifrån frågan om deras engagemang i själva prioriteringen, dels med avseende på om själva insatserna involverar medborgarna och innebär krav på ändrat beteende. Slutsatsen är att även om tre av de fem indikatorsystemen kan klassificeras som medborgarorienterade så är det mest fråga om en symbolisk inkoppling av medborgarna. Stockholms mera governance-orienterade styrsystem skulle, hävdas det, rent principiellt kunna ge större utrymme för medborgardeltagande än Sundsvalls mer traditionellt hierarkiska politisk-administrativa system, men andra faktorer, bland annat täta maktskiften i Stockholm, minskar möjligheterna.

Katarina Eckerberg har en central position i svensk forskning om miljöpolitik. Hennes perspektiv är genuint statsvetenskapliga genom att hennes fokus ligger på politiska processer i olika faser (planering, politikformulering, implemente-

ring). Hon har författat en rad utvärderingar av olika miljöinsatser i Sverige och utomlands och har skrivit en lång rad forskningsrapporter, varav ett mindre antal har inlämnats för bedömning. *Svenska kommuners arbete med Agenda 21 – en jämförelse över tid* (2002, tillsammans med Charlotta Engström), är ett av de många arbeten som behandlar Agenda 21-insatsen i Sverige. Med hjälp av en enkät till svenska kommuner, utförd på uppdrag av Nationalkommittén för Agenda 21, analyseras det lokala Agenda 21-arbetet under år 2001, i jämförelse med situationen år 1998, då Katarina Eckerberg också var med om att genomföra en enkätstudie. Allmänt står utvärderingar av kommunala miljöinsatser centralt i Katarina Eckerbergs forskning. Förutom de många studierna av genomförandet av Agenda 21 har hon i flera arbeten ägnat sig åt planeringsfrågor. Tillsammans med Abdul Khakee har hon redigerat *Mellan lag och förväntningar – översiktsplanering utvärderas* (1992). I denna rapport har de två redaktörerna också skrivit kapitlet "Metodik för konsekvensanalys av kommunal planering". Här utvecklas en modell för utvärdering av översiktsplaneringen i kommunerna.

Forskningsrapporten *Actors, Institutions and Attitudes to Rural Development. The Swedish National Report* (2000, med Jessika Wide, här läst i nätversionen) är det svenska bidraget till ett forskningsprojekt initierat av WWF angående landsbygdsutveckling i Europa. Rapporten ger en utmärkt översikt över det svenska institutionella ramverket, de många aktörerna på fältet, samt det svenska perspektivet på landsbygdsutveckling. I Sverige, konstateras det, spelar jordbruket bara en begränsad roll för landsbygdsutvecklingen och detta gör det nödvändigt att anlägga ett bredare perspektiv på tvärs över

många samhällssektorer för att främja en hållbar utveckling på landsbygden.

Pedagogiska meriter och forskningsförmedling

Katarina Eckerberg har en mycket omfattande och mångsidig pedagogisk erfarenhet. Hon har undervisat på alla nivåer för universitetsutbildning. Inom grundutbildningen har Katarina Eckerberg undervisat omkring 2500 lektorstimmar. Hennes viktigaste insats gäller utveckling av utbildning, återigen på alla nivåer, inom miljöområdet, både i Sverige och internationellt, bland annat i de baltiska länderna. Hon har deltagit i pedagogiskt utvecklingsarbete i samarbete med sex andra europeiska universitet inom ramen för ett s.k. Socrates-projekt som resulterade i kursen "Making and Implementing European Environmental Law and Policy". Hon har också deltagit i utvecklingen av ett 180-poängsprogram vid Umeå Miljöhögskola. Katarina Eckerberg har vidare gjort omfattande insatser inom forskarutbildningen, både genom utveckling av och undervisning på kurser och som forskarutbildningsansvarig vid Statsvetenskapliga institutionen 1999-2001. Hon hade vid ansökningstillfället som huvudhandledare lett två doktorander till doktorexamen och hade dessutom tre doktorander i handledning.

Katarina Eckerberg har också betydande erfarenhet av forskningsförmedling, inte minst genom en rad populärvetenskapliga arbeten.

Forskningsledning och administrativ erfarenhet

Katarina Eckerberg har ett väl utbyggt forskningsnätverk i Norden och internationellt. Hon har sedan hon tillträdde som professor i offentlig förvaltning startat sex nya forskningsprojekt och har

därigenom också skaffat finansiering till åtskilliga medarbetare, inklusive doktorander. Sammanfattningsvis har hon betydande erfarenhet av forskningsledning.

Den sökande har också omfattande administrativa erfarenheter. Hon har som nämnts varit forskarutbildningsansvarig vid Statsvetenskapliga institutionen vid Umeå Universitet. Där har hon också varit ställföreträdande prefekt 1999-2002 och är sedan 1 juli 2002 prefekt vid institutionen. Katarina Eckerberg har också, som nämnts, varit med och bildat Umeå Miljöhögskola och är för närvarande vice ordförande i dess styrelse.

Sammanfattande bedömning

Katarina Eckerberg har i sin forskning specialiserat sig på policyanalyser, särskilt angående implementering, av miljöpolitik och -förvaltning. I sin forskning har hon kunnat nyttja sin tvärvetenskapliga utbildningsbakgrund. Hon är en centralfigur i den statsvetenskapliga forskningen om miljöpolitik i Sverige och i Norden. Katarina Eckerbergs forskning är inom detta policyfält brett upplagd, från teoretisk utveckling inom policyanalysen till studier som detaljerat beskriver och analyserar lokala miljöinsatser. Hennes forskningsprofil är sådan att förvaltningen oftast utgör det centrala studieobjektet. Hon har också forskat om villkoren för medborgardeltagande i förvaltningen av miljöpolitiken och hon har genom deltagande i internationellt jämförande projekt utförligt diskuterat internationella besluts (ofta bristande) genomförande på nationell och inte minst lokal nivå. Hon har i samarbete med andra forskare lyckats initiera och skaffa finansiering till stora nationella och internationella projekt.

Hon har en omfattande och väl vitsordad pedagogisk och administrativ erfarenhet.

Katarina Eckerberg är utan tvekan en kompetent sökande till den här aktuella professuren i statsvetenskap med inriktning mot förvaltning.

Axel Hadenius

Professor Axel Hadenius (f 1945) har sin doktorsexamen i statsvetenskap (1976) från Uppsala Universitet. Under åren 1983-1990 tjänstgjorde han som tf professor och sedan 1991 är han professor i statsvetenskap vid Uppsala Universitet. Axel Hadenius har varit prefekt vid Statsvetenskapliga institutionen därstädes, och har under flera perioder forskat vid amerikanska universitet.

Forskningsmeriter

Axel Hadenius publikationslista består av 9 monografier, 17 bokkapitel och 9 tidskriftsartiklar. Vidare anger han ett urval om 3 forskningsrapporter. Han har sänt in 15 arbeten med sin ansökan och 10 av dessa har valts ut som särskilt meriterande för den sökta tjänsten och det är främst dessa som följaktligen uppmärksammas här. Av de 10 arbetena är 5 monografier varav 4 är skrivna på engelska. Två är utgivna på prestigefyllda engelska förlag (Oxford U.P. resp. Cambridge U.P.). Bland de sex övriga särskilt meriterande arbetena finns en engelskspråkig antologi, tre tidskriftsartiklar varav två är publicerade i internationella tidskrifter, och två bokkapitel varav ett återfinns i en bok på engelskt förlag.

Artikeln "Ämbetsverkens styrelser" (1978) diskuterar principer för sammansättningen av ämbetsverkens styrelser. En effektivitetsprincip och en demokrati-princip ställs mot varandra och precis-

ras. Därefter analyseras ett empiriskt material om styrelsernas sammansättning med utgångspunkt i dessa principer. Axel Hadenius visar att effektivitetsprincipen har en klart dominerande ställning och att rekryteringen sker på grundval av parti-bakgrund mer än tillhörighet till intresseorganisationer och folkrörelser. I denna artikel syns en karakteristisk egenskap i den sökandes forskning: han utmanar existerande teoretiska positioner genom en formulering av ett eget alternativ som sedan provas genom systematisk empirisk analys.

Boken *A Crisis of the Welfare State?* (1986) redovisar en undersökning av medborgarnas inställning till skatter och offentliga utgifter i Sverige. Här studeras om människors missnöje med skattestrycket har ökat, hur olika attityder till skatter och utgifter kan förklaras, varför Sverige inte har upplevt en skatterevolt och om det finns tecken på att den svenska välfärdsstaten befinner sig i kris. Studien bygger på en enkätundersökning av ett representativt urval svenskar och svaren utsätts för en grundlig systematisk analys med utgångspunkt i olika teoretiska perspektiv. Axel Hadenius finner att ingen allmän ökning har skett med avseende på missnöjet med skatterna och de offentliga utgifterna. Det missnöje som existerar kan främst förklaras med politiska åsikter och missnöje med politikerna. Förklaringar grundade i public choice-teori som anknyter till socioekonomiska förhållanden och egenintressen har generellt sett liten förklaringskraft. Frånvaron av en skatterevolt i Sverige förklarar författaren med en utbredd samförståndskultur och frånvaron av folkomröstningar. Undersökningen finner inget stöd för att den svenska välfärdsstaten skulle befinna sig i en allmän kris och i den mån sådana tendenser finns så avser dessa den

politiska snarare än den ekonomiska sfären.

I bokkapitlet "Välfärdspolitikens dimensioner" (1987) diskuterar Axel Hadenius med utgångspunkt i välfärdsstatslitteraturen dess olika dimensioner, bland annat hur stor omfattning välfärdstjänsterna har i befolkningen och vilka standarder och principer som tillämpas för fördelning av nytta och kostnader. Författaren menar att det är svårt att samtidigt uppnå en betydande omfördelning och ett stort statligt ansvar. Politikerna måste väga dessa hänsyn mot varandra. Den hypotes som formuleras är att det är lättare att på lång sikt förena ett stort statligt ansvar med betydande omfördelning om man utgår från både generella och relativt generösa välfärdstjänster.

Boken *Spelet om skatten* (1988) riktar uppmärksamheten på skatteomläggningar i Sverige på 1970-talet och Axel Hadenius koncentrerar sig i detta arbete på beslutsprocesser i riksdagen och på spelet mellan regeringen och partierna liksom mellan partierna. Med utgångspunkt i spelteori analyseras tre riksdagsbeslut. Författaren visar hur strategiska hänsyn, taktiskt spel och sakspecifika förhållanden påverkat beslutsprocessernas förlopp och utfall.

Boken *Democracy and Development* (1992) är en studie av demokratins förutsättningar. I en första del diskuteras olika tolkningar av begreppet politisk demokrati. Författaren specificerar grundläggande principer för demokrati, som bland annat omfattar val till centrala beslutsorgan och förekomsten av vissa grundläggande politiska rättigheter. Med utgångspunkt i dessa dimensioner utvecklas ett index för mätning av graden av demokrati. I bokens andra del används detta index på ett datamaterial som omfattar 132 länder i Asien, Afrika och

Latinamerika. Syftet är att förklara variationer i dessa länders demokratinivå år 1988. Olika demokratiteorier knutna till socioekonomiska förhållanden, kulturella och institutionella förutsättningar prövas i statistiska regressionsanalyser. Ett huvudfynd är att variationer i demokrati inte kan förklaras av en enstaka faktor. Såväl ekonomiska förhållanden (kapitalism) som demografiska och kulturella (kristendom) har betydelse liksom sociala (utbildning). Det är på många sätt en imponerande studie där Axel Hadenius dokumenterar sin förmåga att behandla ett stort empiriskt material på ett systematiskt sätt, utveckla nya mätverktyg och nyttja dessa till att pröva olika demokratiteorier. Studien är i sin genre en mönster-gill vetenskaplig undersökning.

I boken *Institutions and Democratic Citizenship* (2001) är huvudtemat förhållandet mellan institutioner i staten och det demokratiska medborgarskapet. I en första del vill författaren bidra till debatten om demokratis förutsättningar. Med hjälp av en rad teoretiska ingångar preciserar Axel Hadenius olika samhälleliga och institutionella drag som kan främja demokrati. Han genomför en jämförande analys av demokratisk utveckling i Afrika, Latinamerika och Indien och lägger särskild vikt vid betydelsen av institutionella faktorer som utgör kännetecknen hos statens uppbyggnad. I den andra delen riktas uppmärksamheten mot den historiska utvecklingen av statliga strukturer, särskilt i Europa. Liksom i den första delen är ett huvudargument att möjligheterna för en demokratisk utveckling i hög grad bestäms av olika institutionella utvecklingsdrag. Dessutom visas att olika statsmodeller har medfört olika styrningskapacitet och olika villkor för ekonomisk utveckling. Slutsatsen är att utvecklingen av statliga strukturer har breda politiska och

sociala följder. Sammanfattningsvis är det en omfattande och brett upplagd studie där Axel Hadenius än en gång visar att han förmår åstadkomma och publicera forskning av hög internationell kvalitet.

De teman som diskuteras i närmast ovannämnda bok tas också upp i artikeln "The paradox of intergation in interstate politics" (2001) skriven tillsammans med Lauri Karvonen. Här ställs ett integrationsperspektiv mot ett segregationsperspektiv som modeller för att hantera konflikter i samhällen präglade av stora motsättningar. Författarna argumenterar för att elitsamarbete, maktdelning och väl-fungerande neutrala förvaltningsmyndigheter och domstolar är viktiga medel för att åstadkomma varaktiga lösningar på interna konflikter i stater. Två arbeten ytterligare hör till den här aktuella kategorin.

I bokkapitlet "Transitions to democracy: pros and cons of the Rustow-Lijphart elite approach" (2002) utmanas den socioekonomiska förklaringen av demokratis utveckling. Betydelsen av politiska eliter, maktdelning och politisk-administrativa institutioner betonas. I artikeln "Cultural and Economic Prerequisites of Democracy: Reassessing Recent Evidence", som är skriven tillsammans med Jan Theorell, genomförs en kritisk analys av två dominerande teoritraditioner, dels den som lägger tonvikten vid demokratisk kultur (Ingelhart), dels den som betonar ekonomisk utveckling (Przeworski). Författarna hävdar att de demokratibegrepp som används i dessa traditioner är för dåligt specificerade och att forskningsdesignen är otillfredsställande. Genom reanalyser av empiriskt material menar man sig kunna visa att fynden från demokratisk kultur-traditionen är felaktiga medan resultaten från ekonomisk utveckling-traditionen bör modifieras i väsentliga avseenden.

Slutligen vill vi uppmärksamma antologin *Decentralization and Democratic Governance* (2003): Den är redigerad av Axel Hadenius och han har skrivit inlednings- och avslutningskapitlen. Rapporten handlar om de dilemman man ställs inför vid försök att decentralisera auktoritet, beslutskapacitet och resurser från centralt statlig nivå till lokal nivå och vilka strategier man kan använda för att åstadkomma en vällyckad decentralisering. Decentralisering kan å ena sidan förbättra kvaliteten i den demokratiska styrningen genom att staten blir mer effektiv och mer lyhörd gentemot krav från befolkningen, men å andra sidan kan decentralisering också leda till korrupcion och vanstyre. Huvudargumentet är att betingelserna för en vällyckad demokratisk styrning beror av ett samspel mellan central och lokal nivå där olika former av ömsesidig kontroll kan utövas. Antologin har en explorativ karaktär och utnyttjar erfarenheter av decentralisering i tre länder: Indien, Bolivia och Sydafrika. I sin inledning och avslutning placerar Axel Hadenius dessa landanalyser i en bredare analytisk ram och bidrar väsentligt till att rapporten blir teoretiskt och praktiskt relevant även för andra länder än de särskilt studerade.

Genom denna rad av imponerande arbeten om demokratisk utveckling har Axel Hadenius placerat sig centralt i den internationella demokratiforskningen. Han har genom teoriutveckling och empiriska analyser givit självständiga bidrag till vår förståelse av villkoren för demokratins utveckling.

Pedagogiska meriter och forskningsförmedling

Axel Hadenius har hunnit förvärva en omfattande erfarenhet av undervisning

och handledning på alla nivåer vid Uppsala Universitet. Undervisningen har koncentrerats till jämförande politik, men innefattar också metod liksom offentlig förvaltning. Inom forskarutbildningen har han som handledare lyckats hjälpa nio doktorander till disputation. Två av dessa kan klart sägas falla inom området förvaltning. Bland dem som nu handleds finns också flera doktorander med förvaltningsinriktade avhandlingsämnen. Axel Hadenius har bland annat också varit ansvarig för flera nordiska forskarkurser.

Boken *Demokrati. En jämförande analys* (2001) är en lärobok. Det är en forskningsbaserad jämförande analys av olika sidor hos demokratin med exempel från olika länder. Frågor som diskuteras är vad demokrati är, varför vi bör ha demokrati och hur demokratin bör utformas. Demokratins framväxt och förutsättningar, direkt och indirekt demokrati, maktindelning och medborgarnas organisering diskuteras, liksom avslutningsvis demokratins framtid. I denna bok, som fått välförtjänt stor spridning, visar Axel Hadenius sin förmåga att förmedla kunskap från ett stort forskningsfält till studerande. Boken har en klar, systematisk och enkel uppläggning. Lite överraskande kan man notera att inte förvaltningsapparatusens ställning i den representativa demokratin diskuteras. En annan brist är avsaknaden av en diskussion om de utmaningar mot demokratin som den europeiska integrationen utgör.

Av dokumentation i Axel Hadenius ansökan framgår klart att han tagit uppgiften att förmedla forskning (till andra än forskare och studenter) på allvar. Han är en ofta anlitad expert i demokratifrågor, av såväl myndigheter, som intresseorganisationer och massmedia.

Forskningsledning och administrativ erfarenhet

Axel Hadenius har varit prefekt vid Statsvetenskapliga institutionen i Uppsala 1995-1998, och därtill bland annat ordförande i deras handledarkollegium i flera år. Han har suttit med i ledningen för olika statsvetenskapliga organisationer liksom i flera forskningsfinansierande organ. Han har lett flera stora nationella och internationella forskningsprojekt. Han har varit gästforskare vid flera utländska universitet, organiserat flera internationella konferenser och deltagit i ett mycket stort antal sådana i svensk, nordisk och internationell regi.

Sammanfattande bedömning

Axel Hadenius har dokumenterat en vetenskaplig produktion av hög internationell kvalitet. Hans arbeten publiceras i mycket välrenommerade tidskrifter och på ansedda internationella bokförlag. Hans forskningsprofil är främst inriktad på komparativ politik och demokratiforskning. De arbeten som ställer förvaltningen i centrum för intresset är fåtaliga och ibland, eftersom de är tidiga, inte av samma kvalitet som senare skrifter. Det gäller de båda artiklarna "Ämbetsverkens styrelser" (1978) och "Välfärdspolitikens dimensioner" (1987). Men även om förvaltningen inte står i fokus i Axel Hadenius produktion finns den med på ett klart intresseväckande sätt, särskilt i resonemang om en neutral och kompetent förvaltning som en av förutsättningarna för demokrati. Detta är särskilt tydligt i boken *Institutions and Democratic Citizenship* (2001), och i ett par ytterligare artiklar. Också andra aspekter av förvaltningens roll och struktur diskuteras i ytterligare ett par arbeten som sänts in.

Axel Hadenius är en mycket meriterad statsvetare. Även om hans forskningsprofil inte givit ett särskilt stort utrymme för forskning där förvaltningen står i centrum, menar vi att de inslag som dokumenterats tillsammans med pedagogiska och andra meriter av vikt i sammanhanget gör Axel Hadenius klart kompetent för den sökta anställningen.

Jonas Hinnfors

Docent Jonas Hinnfors (f. 1956) blev fil dr i statsvetenskap vid Göteborgs Universitet 1992. Han blev docent i ämnet 1996. Sedan 2003 är Jonas Hinnfors anställd som universitetslektor vid Statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. Han har varit gästforskare vid ett par engelska universitet.

Forskningsmeriter

Jonas Hinnfors publikationslista består av 2 publicerade böcker, en ytterligare bok som föreligger i manuskript, en kortare offentlig utredning, 10 tidskriftsartiklar varav hälften i engelskspråkiga tidskrifter, samt 8 bokkapitel varav två på engelska. Därtill kommer konferenspapper, debattartiklar m.m. Av 27 insända arbeten har 11 valts ut som särskilt meriterande för den aktuella professuren.

Flertalet av Jonas Hinnfors arbeten utgör analyser av svensk politik. Boken *Familjepolitik. Samhällsförändringar och parti-strategier 1960-1990* (1992) är hans doktorsavhandling. Här analyseras förändringar i svensk familjepolitik med tyngdpunkten lagd på partiernas ståndpunkter, som under den aktuella perioden ändrades i betydande grad. Familjepolitiken avgränsas i undersökningen till frågor om vårdnadsbidrag/daghem, föräldraförsäkring och skattelättnad för barnfamiljer.

Materialet är partiprogram, viktiga tal etc. från partieliten. Den intressanta empiriska analysen sker utifrån en modell för att förklara partiets val av ståndpunkter. Modellen presenteras som en vidareutveckling av Jon Elsters rationalistiska teori-bildning. Elsters 'filter' motsvaras i Jonas Hinnfors modell av ändringar i för det första samhällsförhållanden, för det andra partiernas bedömning av ändringar i samhällsförhållanden utifrån deras allmänna socialpolitiska ideologi (exempelvis om man bedömer periodens markanta ökning av kvinnors förvärvsarbete positivt eller ej och huruvida den går att stoppa eller ej), samt för det tredje partiernas strategiska överväganden i förhållande till såväl väljarna som medlemmarna och övriga partier. I studien läggs stor vikt vid den betydelse av de strategiska överväganden som partierna gör och deras bedömningar av möjligheten att åstadkomma regeringskoalitioner. Oenigheten i familjepolitiken var återkommande ett problem inom det borgerliga blocket. En allmän slutsats är att partiernas socialpolitiska ideologier var mycket stabila under perioden. Jonas Hinnfors menar att de ideologiska föreställningarna var bestämmande för partiernas dagspolitiska ståndpunkter, inte bara inom den ekonomiska politiken (Lewin) utan också inom socialpolitiken. En annan slutsats är att det var lättare att ändra ståndpunkt för de partier som uppfattade de nya familjestrukturerna – där tvåför-sörjarfamiljen avlöser enförsörjarfamiljen som dominerande modell – som varande i överensstämmelse med deras grundläggande ideologi (fp, s gentemot c och m). Avhandlingen utgör en solid och väldokumenterad empirisk analys med tydliga teoretiska ambitioner. Man kan dock ställa frågan om det inte är för snävt att se familjepolitiken som endast en underavdel-

ning av socialpolitiken, eftersom partiernas grundläggande ideologiska uppfattningar om familjens plats i samhället och om genusordningen i stort därmed endast kan beröras i liten grad.

Artikeln "Stability through Change: The Pervasiveness of Political Ideas" (1999) är skriven utifrån avhandlingens empiriska material, men här sker en koppling till nyare forskning om välfärds-system och genussystem (t ex Esping-Andersen, Sainsbury, Karlsson). I artikeln hävdas att 'stability' och 'change' inte ska ses som varandras motsättningar utan att förändringar i politiska ståndpunkter kan vara det enda sättet för partierna att upprätthålla en ideologisk stabilitet i en föränderlig värld. Utifrån detta perspektiv kan ideologianalys slå en bro mellan strukturella, institutionella förklaringsmodeller och rational choice-perspektivet. Fokus i artikeln är på socialdemokratien och slutsatsen med avseende på detta partis ändrade ståndpunkter i familjepolitiken är nu att man inte var kapabel till en förändring till förmån för tvåförsörjarfamiljen och daghem förrän denna nya ståndpunkt kunde bringas i samklang med partiets grundläggande klassideologi. Två inkomster sågs nu som nödvändiga för familjer med låga inkomster och därför behövdes daghem. Medan avhandlingen gav intrycket att partierna närmast tvingades att ändra ståndpunkt till följd av ändringarna i familjestrukturen tar Jonas Hinnfors nu sin utgångspunkt i det faktum att det bara var i Danmark och Sverige som tvåförsörjarfamiljen föranledde en kraftig utbyggnad i den offentliga barnomsorgen. Den använda analysmodellen kan dock inte förklara denna svenska (och danska) exceptiona-lism.

I monografin *På dagordningen. Svensk politisk stil i förändring* (1995) analyserar Jonas

Hinnfors dagordningsproblematiken och politisk stil i svensk politik. Resultaten från denna studie presenteras också i artikeln "Still the Politics of Compromise? Agenda Setting Strategy in Sweden" (1997). Med dessa arbeten har han bidragit till forskningsdebatten om den svenska politikens karaktär och till den teoretiska litteraturen om agenda building, konflikt och demokrati. Undersökningen tar sin utgångspunkt i den svenska maktutredningens tes om att svensk politik numera handlar "mindre om att regera, mer om att reagera" – detta i kontrast mot den traditionella uppfattningen om att Sverige snarast utgjort prototypen för ett land med en rationell, anteciperande och deliberativ politisk stil, präglad av samförstånd. Jonas Hinnfors invänder mot själva dikotomin: antingen anteciperande och konsensuspräglad eller reagerande och konfliktpräglad. Han argumenterar vidare för värdet av en distinktion mellan 'sakantecipation' och 'strategiantecipation'. I sin analys av huruvida politikerna är mest styrande eller reagerande fokuserar författaren på agenda setting. Undersökningens empiriska material består av dagordningssättande i fyra riksdagsutskott, operationaliserat som avslagsmotiveringar i anslutning till partimotioner från oppositionen, 1973-1991. Han finner att svenska riksdagspolitiker i hög grad är anteciperande i den meningen att det i deras ställningstaganden ingår starka strategiska element, samtidigt som konfliktnivån har höjts. Istället för att se detta som ett demokratiskt problem menar Jonas Hinnfors att tidigare samförstånd har dolt motsättningarna mellan partierna och att öppna konflikter i ordnade former tvärtom kan ses som en förutsättning för demokrati. I den engelskspråkiga artikeln söker Jonas Hinnfors bemöta den kritik som kunde riktas

mot undersökningen med innebörden att det empiriska materialet – riksdagsmajoritetens avslagsmotiveringar mot oppositionens partimotioner – är mycket snävt. Han hävdar att dessa uttalanden kan ses som indikatorer på politikernas strategier och motiv (om politikerna säger vad de menar) och att han med sin design i motsats till tidigare dagordningsundersökningar är i stånd att mäta strategisk deliberation och antecipation innan dagordningen har byggts. Sammanfattningsvis bidrar denna studie trots sitt begränsade material utan tvekan med nya insikter om svensk politik.

Flera av Jonas Hinnfors arbeten hör till området politisk ekonomi. Tillsammans med Jon Pierre skrev han för den s.k. Calmfors-utredningen en mindre skrift, *Autonomi, suveränitet och ekonomisk politik: EMU-medlemskapets inverkan på svenskt politiskt beslutsfattande* (1996). I skriften behandlas först en skiss över den svenska modellens form och innehåll särskilt med avseende på balansen mellan politik och marknad. Därefter diskuteras konsekvenserna av ett eventuellt svenskt EMU-medlemskap för svenskt beslutsfattande i en snävare mening. Författarna ansluter till den i sammanhang som detta ofta förekommande distinktionen mellan formell suveränitet och reell beslutsmakt och handlingsutrymme. Slutsatsen är att säkerligen kommer den svenska statsmakten förlora formell beslutskompetens vid ett EU-medlemskap men den reella styrförmågan är redan begränsad och "indirekta demokratiska vinster" kan till och med bli möjliga, exempelvis genom ett minskat beroende av finans- och kapitalmarknaderna. I en diskussion om effektivitet kontra legitimitet hävdas dock också att en anslutning till EMU riskerar inverka på den svenska modellens förmåga att generera politisk legitimitet bland med-

borgarna. Skriftens slutsats, som är intressant i ljuset av utfallet av 2003 års folkomröstning, är att Sverige bör vänta och se. Den förenklade analysen av autonomi och suveränitet i denna skrift förfinas i en senare artikel, "The Politics of Currency Crisis in Sweden: Policy Choice in a Globalised Economy" (1998), återigen skriven tillsammans med Jon Pierre. Här argumenteras övertygande för att både 'statscentrerade' och 'sällscentrerade' modeller är förenklade när de dömer ut nationalstatens beslutsförmåga eller hävdar att det är 'business-as-usual' som gäller. I en analys av 1992 års ekonomiska kris i Sverige dras slutsatsen att påverkan från den globala marknaden inte ska ses som fixerad utan att inflytandet är avhängigt politiska och ekonomiska omständigheter. I egenskap av en liten exportberoende nation är Sverige starkt utsatt för marknadens värderingar av den ekonomiska politiken, men samtidigt kunde regeringen genom makroekonomiska åtgärder reducera spekulatjonen på ett effektivt sätt. Slutsatsen i artikeln är att variationer i länders ekonomiska och politiska institutionella strukturer ger olika möjligheter att möta effekterna av globala ekonomiska påfrestningar.

I ett vid ansökningsfallet just färdigt bokmanuskript, *Reinterpreting Social Democracy. A History of Stability* (insänt till och med preliminärt positivt respons från ett engelskt förlag) jämför Jonas Hinnfors den svenska socialdemokratiens (SAP) och engelska Labours uppfattningar om marknadsekonomin. Liksom i tidigare arbeten är begreppen stabilitet och förändring centrala för analysen. Författarens avsikt är att utmana den vanliga uppfattningen att dessa två klassiska socialdemokratiska partier har övergivit centrala delar av sina ideologiska projekt under inflytan-

de av de nyliberala tankegångarnas globala segertåg. Jonas Hinnfors underbygger sin tes om ideologisk stabilitet dels genom att gendriva tesen att socialdemokraterna under sin 'golden age' på 1960-talet skulle ha varit motståndare till marknadsekonomin, dels genom att påpeka att både Labour och SAP idag trots sin anslutning till mål som budgetbalans ändå inte har övergivit de tidigare klassiska målen om full sysselsättning och en utbyggd välfärdsstat, åtminstone delvis baserad på universella välfärdstjänster. Undersökningsmaterialet är uttalanden från partitopparna och partiernas programskrifter. Författarens avsikt är att diskutera socialdemokratin 'generellt' och han vill därför undvika att fokusera nationella särdrag. Det är inte alldeles lätt eftersom det också förekommer – vilket framställningen tydligt visar – betydande skillnader mellan Labour och SAP. Till exempel var Labour ett av de första partierna som övergav keynesianismen medan SAP var ett av de sista. Dock ska sägas att boken lyckas visa att fundamentala likheter också existerar mellan de socialdemokratiska partiernas ideologier. Som författaren diskuterar i manuskriptets kapitel 6 så är slutsatserna helt avhängiga hur man definierar stabilitet och förändring, både generellt och inom specifika politiska områden. Han menar avslutningsvis att partiideologiernas stabilitet har att göra med att de inte är uttryck för anpassning till förändringar utifrån utan istället, om än flexibelt, uttrycker partiernas 'inner soul'. Också denna nya bok är väl skriven och väl argumenterad och ett viktigt bidrag till forskningen om partiernas ideologier i allmänhet och till studiet av socialdemokratin i synnerhet.

Konferensbidraget "A Tale of Ideological Stability", som bygger på boken, är under omarbetning till tidskriftsartikel.

Jonas Hinnfors har slutligen också tillhandahållit information om ett par nya forskningsprojekt. Av särskild relevans är det av honom ledda projektet "Vad styr frontlinjebyråkraterna? Om styrsystem och byråkratiska kulturer på arbetsförmedling, socialkontor och försäkringskassor" som fått finansiellt stöd av Riksbankens Jubileumsfond från 2004. Det förefaller vara ett intressant och lovande projekt.

Pedagogiska meriter och forskningsförmedling

Jonas Hinnfors har stor erfarenhet av undervisning och handledning inom statsvetenskapen. Undervisningen uppges omfatta 2300 lektorstimmar. Som huvudhandledare har han följt två doktorander fram till disputation (båda med avhandlingar som kan karakteriseras som förvaltningsinriktad forskning), och som biträdande handledare hela åtta stycken. Främsta undervisningsområden har varit komparativ politik, svensk politik samt socialpolitik. Ansökan åtföljs av en räckta dokument som visar på en aktiv pedagogisk insats. Han har också undervisat på flera universitet i England och har varit med om att utvärdera statsvetenskaplig forskning och undervisning i Estland.

Jonas Hinnfors är vidare medförfattare till boken *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen* (2 uppl., 2002; tillsammans med Ulf Bjerfeld och Marie Demker). Det är en lärobok i vetenskapsteori med stort pedagogiskt meriteringsvärde. Den är välskriven och klar i sin framställning. Bokens huvudpoäng är att gemensamt för alla vetenskaper, oavsett ämne och vetenskapssyn, är den avgörande betydelsen av det vetenskapliga problemet (eller 'gätan' som Jonas Hinnfors ofta kallar det i sina

skrifter). Syftet med boken är att genomföra en diskussion om vad som är vetenskapliga problem. I detta lyckas den utomordentligt väl. Med stor energi och många goda exempel har den blivit en föredömlig pedagogisk produkt som också bidrar till den allmänna vetenskapsteoretiska diskussionen inom statsvetenskapen. Vidare åberopas en kortare, välskrivna artikel om delvis samma problemställning, "Problematiska problem?", av samma författarlag, tryckt i *Statsvetenskaplig tidskrift* (1999). Kapitel "Introduktion till studiet av utländska politiska system" (1998 med senare revideringar; tillsammans med Maria Oskarson) i boken *Utländska politiska system* vittnar också om Jonas Hinnfors betydande förmåga att pedagogiskt diskutera centrala vetenskapliga problemställningar.

Forskningsledning och administrativ erfarenhet

Jonas Hinnfors har erfarenhet av att leda forskningsprojekt. Vid ansökningstillfället ansvarade han för två egna projekt varav ett var ett internationellt jämförande projekt. Han har också viss erfarenhet av administrativa uppgifter, främst i direkt anslutning till undervisning, har varit medlem i den egna institutionens jämställdhetskommitté och är där fackligt arbetsplatsombud och arbetsmiljöansvarig.

Sammanfattande bedömning

Jonas Hinnfors har med sin forskning kommit med viktiga bidrag till våra kunskaper om svensk politik, komparativ politik och politisk ekonomi. Hans arbeten står särskilt starka inom partiforskningen. Han har en omfattande pedagogisk erfarenhet, stor kompetens inom pedagogiskt utvecklingsarbete och framstår som

en närmast idealisk universitetslärare. Hans administrativa erfarenheter är begränsade.

Vår uppgift är att bedöma professorskompetensen hos sökande till en tjänst med specialinriktning mot förvaltning. Varken i forskning eller undervisning är Jonas Hinnfors meritering i detta avseende särskilt tung. Den saknas inte helt: det nya forskningsprojektet om frontlinjebyråkrater och tidigare och pågående handledning av doktorander med förvaltningsorienterade ämnen är meriter i sammanhanget. Men vi menar att dessa inte räcker för att förklara Jonas Hinnfors kompetent för den här aktuella professorstjänsten.

Mats Sjölin

Docent Mats Sjölin (f. 1954) disputerade 1985 i statsvetenskap vid Lunds Universitet. 1992 utnämndes han till universitetslektor och 1993 blev han docent vid samma universitet.

Forskningsmeriter

Mats Sjölin's publikationslista upptar 35 nummer. Bland de 11 arbeten han i första hand återoppar som meritering finns 3 böcker varav två vid ansökningsstillfället var publicerade och en tredje hade formen av ett så gott som färdigt bokmanskrift, 7 bokkapitel och 2 tidskriftsartiklar. I sin forskargärning uppvisar Mats Sjölin en osedvanlig bredd. Publikationslistan visar på åtminstone fyra större intresseområden: politisk kommunikation, särskilt massmedias och journalistikens roll; parlamentens roll och parlamentariskt beslutsfattande; politisk etik; samt den demokratiska flernivåproblematiken, särskilt den regionala nivåns roll.

Den första större publikationen är avhandlingen *Kommunalpolitiken i massmediernas spegel. En studie av dagspressens och lokalradions bevakning av fem kommuner* (1985). Huvudsyftet med studien är "att analysera det kommunalpolitiska nyhetsutbudet i dagspress och lokalradio mot bakgrund av centrala antaganden bakom den statliga massmediepolitiken om tidningskonkurrensens betydelse och lokalradions komplementroll." (s. 82) Mats Sjölin studerar rapporteringen i både press och lokalradio i fem kommuner där urvalet framförallt bestämts av önskvärdheten att få en variation i massmediesituationen som är mediepolitiskt relevant. Huvudundersökningen utgörs av en kvantitativ innehållsanalys avseende en ganska kort period (1 september — 31 oktober 1980). Genom intervjuer och dokument studeras också redaktionella resurser och den journalistiska praktiken. Bland resultaten av undersökningen kan nämnas att likheterna är stora mellan pressens och lokalradions "bilder" av kommunalpolitiken. De skillnader som kunde förväntas som följd av den statliga regleringen av lokalradion är små. Framst handlar det om en partipolitisk balans som inte återfinns i tidningarna. Övriga önskade inslag i lokalradions 'komplementroll' går inte att belägga. Mats Sjölin's avhandling är engagerande och empiriskt innehållsrik på ett område som åtminstone dittills givits föga uppmärksamhet i statsvetenskapen. Dess största brist är en vaghet i syftet som också präglar framställningen. Att både i detalj utvärdera den aktuella mediepolitiken och att studera det allmänna problemet med massmediernas roll i politiken blir en smula för mycket för en avhandling. Mats Sjölin's fortsatta intresse för massmedier, opinionsbildning och politik har också manifesterats i senare skrifter, bland annat i två uppsat-

ser som valts ut för denna ansökan. Den ena, ett bokkapitel med titeln "Massmedier och opinionsbildning" (1994), är en välskriven översikt över detta kunskapsfält, som slutar i en balanserad ståndpunkt i den ibland heta debatten om massmediernas roll. Deras makt har onekligen ökat under senare år, hävdar författaren, och man kan med fog tala om en 'medialisering av politiken'. Men varken media eller politiker kan ensam bestämma den politiska dagordningen. Denna utformas, menar Mats Sjölin, snarare av deras samspel. I en vid ansökningstidens utgång ännu inte publicerad artikel, "Pack-hunt journalism' — ruthless journalism as the norm in the media society" (2003; skriven tillsammans med en doktorand, Joakim Nilsson), uttrycks en övertygelse om att medias makt nu är ännu större, ja allför stor. Det handlar om fenomenet 'drevjournalistik'. Författarna beskriver det som "a mechanism where journalists collectively hunt public officials, for any misdemeanor whatsoever, until they are forced to resign." Fenomenet representerar en ny, högre nivå av politikens medialisering, som främst måste förstås som ett resultat av de ekonomiska krafterna på mediemarknaden. Med denna förståelse som utgångspunkt genomför författarna en kortfattad spelteoretiskt inspirerad analys av problematiken. Uppsatsen är spännande som ett discussionsinlägg om ett kontroversiellt fenomen, men artiklen utgör knappast ännu en färdig statsvetenskaplig analys av 'drevjournalistikens' framväxt och effekter.

Mats Sjölin's andra större intresseområde gäller parlamentets roll i demokratin och parlamentariskt beslutsfattande. Hans tyngst vägande arbete är här boken *Coalition Politics and Parliamentary Power* (1993). Före denna har han publicerat flera artiklar och bokkapitel inom området,

arbeten som i ett par fall är direkta förarbeten och i andra fall åtminstone delvis täcker andra aspekter av parlamentets roll än de som får plats i boken. Till de förra hör bokkapitlen "Riksdagen och konsensusdemokratin" (1987), "Decline of parliaments'-tesen och den svenska riksdagens makt under 1970- och 1980-talet" (1991) och "Sweden: Changing Party Relations in a More Active Parliament" (1992; tillsammans med Anders Sannerstedt). I ytterligare en tidskriftsartikel på riksdagstemat, "Internationalization and Parliamentary Decision-making : The Case of Sweden 1970-1985" (1988; tillsammans med Magnus Jerneck och Anders Sannerstedt) behandlas, som titeln omtalar, den svenska riksdagens ökade upptagenhet med internationella frågor. Samtliga dessa artiklar är intressanta och väl skrivna, men deras särskilda meritvärde är begränsat genom karaktären (i större eller mindre grad) av förarbeten till den skrift som kröner Mats Sjölin's riksdagsforskning, boken *Coalition Politics and Parliamentary Power*. Undersökningen beskrivs som en fallstudie av koalitionspolitik i Sveriges Riksdag 1970-1990 vars syfte anges vara att utveckla koalitions teori. Författaren argumenterar inledningsvis mot den dominerande koalitions teoretiska forskningens upptagenhet med en viss form av koalitionsbeteende, s.k. minimum-winning coalitions och dess ensidiga val av bildandet av regeringskoalitioner som studieobjekt. Istället bör man studera också andra slags koalitionsbildning (såväl kompromisser som 'positive sum'-utfall) och välja andra empiriska objekt, inte minst parlamentariskt beslutsfattande. I vad som blir en mycket komplex teoretisk diskussion utvecklar Mats Sjölin sitt eget alternativ till huvudfåran. Viktigast är tesen att koalitionsprocesser bör studeras som vilka beslutsprocesser

som helst. Priset för detta är att vi måste behandla koalitionsbyggande som lika präglat av 'kontextuell varians' som andra processer. Även om vi utgår från ett rationellt beteende hos aktörerna så måste vi ändå studera specifika kontexter för att förklara de val och beslut som leder fram till koalitioner. Aspekter som tillit och tid blir också viktiga för att förklara och förstå utfall. Den jämförande politikens hypoteser och resultat blir också relevanta i ett sådant nytt 'kontextuellt' teoribygge om koalitioner i politiken. Slutligen måste vi också utrusta oss med en ordentlig dos maktteori. När läsaren tror att det i kapitel 9 vankas en empirisk prövning av den alternativa modellen kommer istället en diskussion om 'decline-of-parliaments'-tesen och en redovisning av data om vilket öde som utskottsreservationer har mött i riksdagen. Boken är ofta välskriven och rik på intressanta litteraturöversikter, men den lider av samma åkomma som avhandlingen: ett för vagt och för lite styrande syfte. Det är lätt att i stora delar instämma i kritiken av den traditionella rational choice-inspirerade koalitionsforskningen, men det är svårt att bli övertygad om att Mats Sjölin har kommit särskilt långt i formuleringen av ett alternativ.

Mats Sjölin's tredje större arbete, *Politisk etik* (2004) var vid ansökningstidens utgång ännu bara ett manuskript men har senare publicerats som bok av Studentlitteratur. Bokens frågeställning anges vara: "Hur hanterar politiker etiska problem i det politiska beslutsfattandet, och vilka etiska värderingar av politikernas agerande görs i den offentliga debatten?" (s.2) Studien karakteriseras som ett i huvudsak empiriskt projekt; dess genre sägs vara 'empirisk politisk etik' där man undersöker hur etiska normer tillämpas i politiskt handlande, i detta fall i svensk rikspolitik.

Området har intresserat ganska få statsvetare – dessa har istället mer intresserat sig för förvaltningsetik och etiska frågor inom den internationella politiken. I boken ger sig Mats Sjölin först i kast med uppgiften att formulera normer för politisk etik. Hans grepp är att driva tesen att politisk etik bör förstås som politisk roll-etik. En huvudingrediens i denna typ av analys är spänningen och konflikterna mellan en rollinnehavares (här politikerns) egenetik och den etik som påläggs rollen av omgivningens normer och förväntningar. I fallet den demokratiska politikern är det fruktbart att hämta den senare etiken ur demokratisk representationsteori. Detta blir givande bland annat av det skälet att här ju existerar olika representationsideal som alltså genererar olika etiska ideal. I ett andra steg i analysen inventeras olika typer av etiska konflikter och dilemman som en politiker kan ställas inför i utövandet av sin representativa roll. Här går författaren också genom ett antal teorier som pekar på strategier för att lösa konflikter och hantera dilemman. Bland annat utnyttjas Albert Hirschmanns välkända typologi för sorti, protest och lojalitet. De två empiriska fall som diskuteras i varsitt omfattande kapitel är välkända: Ture Königson och Ulla Lindström. Som svar på en väntad kritik att dessa händelser eller fall är unika och extrema menar författaren att de främst ska tjäna rollen att tydliggöra de rolletiska normerna för politiskt beslutsfattande. I bokens avslutningskapitel diskuterar Mats Sjölin några övergripande frågor, och allra sist argumenterar han för en förstärkt position för den politiska etiken i det politiska livet. *Politisk etik* är välskriven och klart argumenterad. Det är en intresseväckande introduktionsbok till ett område där svensk statsvetenskap har saknat en sådan. Att det handlar om en 'tillämpning' på svensk rikspolitik torde

bidra till att boken kommer att finna en plats i den statsvetenskapliga undervisningen i vårt land.

Mats Sjölin's fjärde forskningsfält gäller som nämnts den demokratiska flernivåproblematiken, särskilt den regionala och kommunala nivåns roll. Här föreligger ännu inget större arbete men väl två rapporter författade tillsammans med Magnus Jerneck. Den första av dessa rapporter har titeln "Regionalisering och flernivåpolitik – Kalmar och Skåne län" (2000) och är publicerad i ett statligt utredningsbetänkande (SOU 2000:64). Här diskuteras regionalisering som ett nytt samhällsfenomen och utvecklingen, särskilt men inte bara erfarenheterna från försöken med Region Skåne och Regionförbundet Kalmar, beskrivs och värderas mot en uppsättning demokrativärden. Det är en intressant diskussion, även om den läsare som är mindre entusiastisk inför tanken på "en tjockare midja" i form av regional självstyrelse ibland nog tycker att den vetenskapligt kritiska hållningen överges till förmån för det politiska projektet. När exempelvis de egna forskningsresultaten visar att "det offentliga rummet" på regional nivå bara innehåller elitpräglad diskussion om sjukvårdsfrågor så är författarna snara att föra in mer demokratiskt tilltalande visioner om att det kunde vara annorlunda. Det ska dock sägas att realismen segrar i vissa andra sammanhang, exempelvis när man konstaterar att ökat medborgardeltagande och intensifierad demokratisk deliberation nog får realiseras på en lägre nivå än den regionala. Den andra rapporten, "Kommunerna i flernivådemokratin" (2003) är publicerad i en populärvetenskaplig skrift från Kommunförbundet. Det är återigen fråga om en läsvärd och välskriven text som pro-

blematiserar det gamla systemet med dess starka bundenhet till den territoriella bestämningen av demokratin och uttrycker entusiasm inför de möjligheter som "en tjockare midja" erbjuder i den svenska flernivådemokratin. Vad som är lite svårt att förstå i sammanhanget är varför en förstärkt regional demokrati i förening med en långt gången europeisk integration skulle vara mindre präglad av idén om territoriet som organiseringsprincip än det nu existerande systemet. Det ter sig rimligare att beskriva utvecklingen som en kamp om vilka territorier som skall tillåtas vara viktigast.

Pedagogiska meriter och forskningsförmedling

Mats Sjölin har hunnit förvärva en mycket omfattande undervisningserfarenhet. I ansökan uppskattas denna till "minst 20 terminer på heltid". Undervisningen har avsett alla nivåer och alla traditionella subdiscipliner inom statsvetenskapen utom internationell politik. Han har utvecklat flera kurser, bland annat om demokratiteori, politisk kommunikation och politisk etik. Han har producerat läromedel och andra bland hans skrifter har använts i undervisning. Mats Sjölin har också stor erfarenhet av handledning, särskilt inom grundutbildningen. På forskarutbildningsnivå har han fört två doktorander till disputation och hade vid ansökningstidens utgång ytterligare tre i handledning.

Mats Sjölin har att döma av bifogad dokumentation varit aktiv som förmedlare av forskning, bland annat i rollen som föreläsare i olika fora. Här kan också nämnas att han varit ämnesexpert och i övrigt medverkat i Nationalencyklopedin (ca 70 olika uppdrag 1988, 1997).

Forskningsledning och administrativ erfarenhet

Mats Sjölin har varit och är med i ledningen av flera forskningsprojekt. Från 2004 är han ledamot i Forskarutbildningsrådet vid Samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund. Hans administrativa erfarenheter verkar av ansökningshandlingarna att döma begränsa sig till dem som följer av undervisning, handledning och ledamotskap i den egna institutionens beslutsorgan.

Sammanfattande bedömning

Mats Sjölin har statsvetenskapliga intressen av ovanligt stor bredd, både vad gäller forskning och undervisning. Således har han hunnit ge bidrag till forskningen på såväl områdena politisk kommunikation, särskilt massmedias och journalistikens roll i politiken, som parlamentsforskningen och politisk etik. På senare år har insatserna också innefattat flernivådemokratis problem, särskilt regionaliseringen. Mats Sjölin's större arbeten – avhandlingen och ytterligare en bok samt ett bokmanuskript (som sedermera publicerats) – har alla sina brister ur meritersynpunkt. Särskilt har vi pekat på författarens obenägenhet att formulera klara och avgränsade frågeställningar. Förvisso lär man sig mycket – Mats Sjölin är en forskare med mycket god orientering i litteraturen på ett stort antal områden – men bidraget till forskningen förblir mera osäkert än det kunde ha blivit om syften och frågeställningar skärpts.

Beträffande den sökandes kompetens inom området förvaltning så måste den betraktas som svag. Ibland förs rutinmässigt forskningen om kommuner till området offentlig förvaltning, men detta ter sig ofta orimligt. Mats Sjölin's avhandling handlar om kommuner, men ställer knäp-

past förvaltningen i centrum. Vad gäller undervisning har en del avsett förvaltning, men det rör sig om ganska lite och därtill av dokumentationen att döma på en elementär nivå. Mats Sjölin's erfarenheter av forskningsledning och, särskilt, administration är begränsade.

Sammantaget finner vi att den sökande inte har den kompetens som krävs för den här aktuella professuren i statsvetenskap med inriktning mot förvaltning.

Rangordningar av kompetenta sökande

Drude Dahlerup:

Deres fortjenester til trods bedømmes Jonas Hinnfors og Mats Sjölin som værende ikke-kompetente til det opslåede professorat i statsvetenskap med inriktning mot förvaltning. Valget står derefter mellem to ansøgere, der begge bedømmes som klart kvalificerede til stillingen, Katarina Eckerberg og Axel Hadenius. To kriterier indgår i min afvejning. Det første kriterium angår ansøgernes kompetence specielt inden for forvaltningsforskningen, det andet deres almene statsvidenskabelige kompetenceniveau. Når det gælder forvaltningsindrettet forskning, er Eckerbergs forskning den mest omfattende. Hun har specialiseret sig i policyanalyser med speciel vagt på implementeringsforskning. Al hendes forskning handler om forskellige aspekter af miljøpolitikken, og indragelsen af medborgeme er et vigtigt perspektiv i hendes forskning. Axel Hadenius' videnskabelige meritter inden for forvaltningforskningen er mere begrænsede end Katarina Eckerbergs, men må bedømmes som tilstrækkelige. Når det gælder det andet kriterium, det almene statsvidenskabelige

kompetenceniveau, er der ingen tvivl om, at Axel Hadenius' produktion er af særlig høj standard og har en stærkere international placering end Eckerbergs, og det i en sådan grad, at dette må anses for udslagsgivende. Når det gælder undervisning, forskningsformidling og administrativ erfaring står begge ansøgere meget stærkt og på samme høje niveau. Min konklusion er følgende rangordning:

1. Axel Hadenius
2. Katarina Eckerberg

Per Lægneid:

Dette er et professorat i statsvitenskap med spesiell innretning mot offentlig forvaltning som aktør i den politiske prosessen og hvor relasjonene til statsmaktene og til medborgerne er av spesiell interesse. Det skal også legges vekt på at politikken globalisering og overnasjonale beslutninger forandrer forvaltningens forutsetninger, noe som aktualiserer verdier som politisk demokrati og offentlig etikk. Det legges således til grunn en temmelig vid forståelse av offentlig forvaltning. Når jeg holder de to kompetente søkeres vitenskapelig produksjon opp mot hverandre, taler det til Katarina Eckerbergs fordel at hun har en klarere innretning mot offentlig forvaltning. Mot henne kan det imidlertid innvendes at hun ikke stiller generelle forvaltningsspørsmål i fokus, men har en nokså smal konsentrasjon mot politikktutforming og iverksetting innenfor ett policyområde, miljøvern. De vitenskapelige arbeidene til Axel Hadenius er hovedsaklig rettet inn mot komparativ politikk og demokratiforskning, men forvaltningens rolle for demokratiutvikling har en sentral plass i hans senere sentrale og mest meritterende vitenskaplige arbeider. Også enkelte av hans tidlige

publikasjoner har en innretning mot offentlig forvaltning. Axel Hadenius utmerker seg med en klart høyere faglig kvalitet på sine beste vitenskapelige arbeider. Han har også en større bredde i sin produksjon enn Katarina Eckerberg. Samlet sett er det min vurdering at Axel Hadenius vitenskapelige kvalifikasjoner til den utlyste stillingen i statsvitenskap med innretning mot forvaltning er klart høyere enn Katarina Eckerberg. Når det gjelder pedagogiske kvalifikasjoner, forskningsformidling, forskningsledelse og administrativ erfaring er det ikke betydelige forskjeller mellom søkerne ut fra det grunnlaget jeg har for å vurdere dette. Samlet sett vil jeg imidlertid også langs disse dimensjonene rangere Axel Hadenius framfor Katarina Eckerberg. Min konklusjon er derfor at jeg vil rangere de to kompetente søkerne til den utlyste stillingen på følgende måte:

1. Axel Hadenius
2. Katarina Eckerberg

Rune Premfors:

Av de två sökande som av oss gemensamt bedömts kompetenta för den aktuella professuren är Katarina Eckerberg den som bäst uppfyller kravet på en orientering mot offentlig förvaltning. Men inte heller hon har en profil som gör henne till en typisk förvaltningsforskare eftersom hon till en helt dominerande del har forskat om miljöfrågor ur ett processperspektiv. Axel Hadenius har färre arbeten med ett klart inslag av förvaltning, men särskilt i hans senare produktion är det fråga om forskning av mycket hög vetenskaplig kvalitet. Också Katarina Eckerberg har uppnått en respekterad position inom sitt forskningsfält, både nationellt och internationellt, men Axel Hade-

nius prestation får sägas vara än större. I hans fall handlar det om ett av statsvetenskapens verkliga kärnområden med en formidabel konkurrens vad avser uppmärksamhet och publiceringstillfällen. Beträffande övriga meriter finns knappast någon utslagsgivande skillnad, även om jag om jag tvingades välja skulle placera Axel Hadenius något framom Katarina Eckerberg vad gäller både forskningsledning och pedagogiska meriter. I det senare avseendet handlar

det främst om doktorandhandledning och läromedelsproduktion.

För de två sökande som vi bedömt som kompetenta för den aktuella tjänsten, vill jag uppställa följande rangordning:

1. Axel Hadenius
2. Katarina Eckerberg

Anm. Axel Hadenius har av rektor vid Lunds universitet anställts som professor från 1 mars 2006.